

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1978
FORFATTER:	Asger Gyldenkærne
TITEL:	Venstres Ungdom i Kolding
KORT RESUME:	Danmarks første "Venstres Ungdomsforening" stiftet i Kolding 1908

Venstres ungdom i Kolding

af Asger Gyldenkærne

Mens man på Alhambra i efter-sommeren 1908 kunne overvære orkesterkoncert under direktør Lomholts direktion med 12 stemmer for 20 øre — men så fik man også et program — arbejdede en flok unge med stiftelsen af landets første afdeling af Venstres Ungdom.

Samtidig dermed diskuterede byrådet, hvorvidt man skulle asfaltere Blæsbjerggade ud for forskolen, for det havde skolens funktionærer bedt om.

Og Venstre. Ja, den 16. september om aftenen festede man på Kronborg. Partiet havde nået det hidtil største antal stemmer til landstinget, på trods af samarbejde mellem højre og socialdemokratiet vendt mod venstre. Ved valget havde højre anbefalet sine vælgere at stemme socialdemokratisk.

Dagen efter hed det i Kolding Folkeblad — det var dengang aviserne ikke lagde skjul på deres partipolitiske tilhørsforhold — »at tænke sig vort stokreaktionære højre, dette »samfundsbevarende« og »socialisthadende« parti, gå hen og stemme på socialisterne, men de gjorde det, — og i dag sidder de med svien og skammen«.

Jo, man havde grund til at glæde sig. Ellers var der ikke meget ved at være venstremand. Partiet — og hele landet — var rystet over Albertiskandalen.

Denne mand, der ved sin udnævnelse til justitsminister havde sagt, at hans hu stod til finanserne (at han hellere ville have været finansminister), havde be-

draget Bondestandens Sparekasse for 15 mill. kr. Samme år var udskrivningerne til statskassen på 114 mill. kr.

Afsløringerne medførte en regeringsstorm, ikke mindst mod regeringens leder I. C. Christensen og indenrigsminister Sigurd Berg (søn af Venstres markante leder i provisorieårene C. Berg).

Med tårerne trillende ned ad kinderne meddelte I. C. Christensen, at han gik af som statsminister, med en følelse af beskæmmelse over at have haft en forbryder ved sin side uden at have kunnet se det — men at han gik af med ren samvittighed. Det sidste gav en rigsretssag ham da også medhold i.

Dette svækkede naturligvis Venstre. I forvejen havde de radikale skilt sig ud fra partiet i 1905. Det var blandt andet forsvarsagen man ikke kunne enes om. Men gruppen var også splittet i 1908.

Langt den største gruppe udgjorde Venstrereformpartiet, der blev ledet af I. C. Christensen, og så det lille forhandlende Venstre, der i slutningen af højres regeringstid inden 1901 havde indgået flere forlig med regeringen.

Det var på denne baggrund snakken gik på Højskolebladets kontor hos Helge Skovmand. Her mødtes de unge venstrefolk og drøftede, hvad der skulle gøres. Ikke mindst Folkebladets yngste journalist, Rasmus Bendtsen, var en af drivkræfterne, anfører Helge Skovmand.

Egentlig var det slet ikke den

første VU forening. I 1880'erne blev der gjort et forsøg — blandt initiativtagerne kan nævnes Johan Skjoldborg og Jeppe Åkjær — men tiden var næppe moden dertil endnu.

Når det blev Kolding, der fik den første VU forening, så er der flere årsager. En af dem var Rasmus Bendtsen.

Han var født i 1889 og fik sin første journalistiske uddannelse på C. Bergs Frederiksborg Amts Avis. Senere kom han til Kolding, hvor han var indtil 1913. Da overtog han ledelsen af Venstres korrespondancebureau i København, men kom til Esbjerg i 1917, hvor han blev Vestkystens første chefredaktør.

De, der kendte ham, betegner ham som en slider. Allerede i 1927 døde han. Han ligger begravet på Koldings Søndre Kirkegaard.

Bendtsen var manden, der fik tingene til at gå. Men også de politiske forhold var med foreningen. Forfatningsspørgsmålet var brændende. Endnu havde kvinderne kun stemmeret til kommunale råd, og valgretsalderen var så høj som 30 år. Udenrigspolitisk var tiden også anspændt. Den japansk-russiske krig var afsluttet få år før. Lige syd for Kolding var vores store nabo — Tyskland — begyndt at røre på sig i foruroligende grad. Og så var der det, at Kolding var Chresten Bergs gamle valgkreds. Mon man ikke her var ligesom lidt mere vågne for politiske spørgsmål. Der er i hvert fald grund til at antage det.

Den 24. september 1908 tog man så skridtet fuldt ud. Nogle dage i forvejen havde man i Folkebladet offentliggjort et program, hvori man også indbød til det stiftende møde. Formålet for foreningen skulle være:

i tilslutning til Venstres ledende ideer, gennem politisk oplysningsarbejde blandt ungdommen at fremme interessen for sociale og politiske opgaver og politisk historie.

Dette mål skulle nås ved:

- 1) afholdelse af diskussionsmøder
- 2) enkelte foredrag
- 3) så vidt det evnedes sammenhængende foredragsrækker.

Helge Skovmand redegjorde på mødet for det forløbne arbejde og for tankerne bag foreningen.

Man gik herefter over til den egentlige stiftelse, efter at omkring 20 deltagere havde forladt salen. De fandt formålet forkert.

Den første formand blev Helge Skovmand. Derudover bestod bestyrelsen af lærerinde Karen Skytte, telegrafmedhjælper frk. Helriksen, lærerinde frk. Skovmand, bogtrykker Klixbüll, lærer Thau samt journalist Rasmus Bendtsen.

Formålsformuleringen var et kompromis mellem blandt andet Rasmus Bendtsen og Helge Skovmand. Hvor den sidste ønskede en forening, der meget gerne igen skulle kunne samle venstrepartierne, ønskede Bendtsen en forening, der byggede på ideer fælles med Venstrereformpartiet. Efter nogen tid overtog han da også foreningens ledelse.

Hvad lavede man så den første vinter. Ja, programmet så således ud:

»Et tilbageblik på omvæltningen i Finland i 1905«, ved

den norske venstrepolitiker og højskolemand amtmand Viggo Ullmann.

»Christen Bergs ungdom«, ved den senere minister Slebsager. Højskolelærer, dr. phil Marius Kristensen, Askov, talte om den svenske digter og politiker Gunnar Wennerberg. Rektor Bruun fra Kolding Gymnasium fortalte om engelsk parlamentarisme. Ever Marstrand fortalte om parlamentarisme.

»Moderne profetier«, hed et foredrag som redaktør Thastum beskæftigede sig med.

Derudover diskuterede man to aftener georgisme — tanker, der i nogle år ikke lå VU fjernt. Som noget nyt havde man talere fra andre partier. Endog tidligere konseilspræsident Jacob Scavenius havde givet sit tilsagn, men aflyste dog. Rejsen blev for lang. Og som noget helt nyt startede man studiekredse. Blandt andet om handelsbalance. Som det fremgår var der lagt stor vægt på det oplysende. Mon det ikke er højskolemanden Helge Skovmands hånd, man ser heri?

Det blev Koldings første politiske ungdomsforening. Senere dukkede flere og andre op.

Også på landsbasis betød det starten. I andre byer dukkede VU-foreninger op, og i 1912 dannede man VU's landsorganisation, og samtidig holdt man det første landsstævne på Skamling.

Om søndagen ville man holde et folkemøde. Mødet skulle afholdes på de historiske banker, men det modsatte det konservative selskab, der ejede bankerne sig. Man ville ikke vide af politik der. Mødet blev dog holdt på et nærliggende areal. Det samlede 8-10.000 mennesker. Som talere havde man I. C. Christensen, Jacob Knudsen og C. N. Starcke.

Ved VU's generalforsamling i 1912 deltog en ung gymnasiast ved navn Vagn Bro. Han blev valgt til 2. revisorsuppleant, hvilket man næste dag kunne læse i avisen. Næste dag gik han revnefærdig af stolthed i skole, men glæden var kort. Rektor Bruun, der ellers havde ord for at være både frisindet og radikal, kaldte ham ind på kontoret, hvor han fik valget mellem at forlade gymnasiet eller revisorsuppleantposten. Vagn Bro valgte studierne frem for politiken i den omgang. Senere skulle han i mere end en halv snes år komme til at repræsentere sin fødeby i Folketinget, indtil han blev afløst af tidligere statsminister Poul Hartling.

Ved VU's jubilæumslandsstævne i Kolding i 1958 overrakte Vagn Bro sammen med tidligere justitsminister Elmquist VU en pengegave. Begge var de klædt ud som venstrevikinger. Ved den lejlighed blev Vagn Bro udnævnt til livsvarig anden revisorsuppleant for VU — en post han var meget stolt af.

VU har nu eksisteret i 70 år. Ligesom andre politiske ungdomsforeninger har man kunnet registrere op- og nedgangstider. Fra mere end 50.000 da man var flest og til mindre end 3.000, da det så sortest ud. Men intet tyder på, at man ikke også kan gøre de næste 70 år med.

VU har altid været en selvstændig landsorganisation, der havde et samarbejde med Venstre, tit også et godt samarbejde. VU's landsformand i 50'erne Henry Christensen formulerede det engang således: Vi vil på enhver måde søge indflydelse på Venstre, men vi vil aldrig tillade Venstre at få indflydelse på VU. Sådan har det været, sådan er det, og det er begge parter vist godt tjent med.